

Ger van Elk: eigenzinnig

Het werk van Ger van Elk (1941-2014) is niet onder één noemer te vangen. Met zijn ontregelende kunst laat hij zien dat betekenis niet vastligt in het werk, maar zich ontvouwt in de blik van de beschouwer. Het Kröller-Müller Museum, Museum Boijmans Van Beuningen en het Centraal Museum maakten recent samen een keuze uit zijn rijke nalatenschap. Jan van Adrichem, oud-adviseur van de Vereniging Rembrandt, over de kracht van gezamenlijke collectievorming.

In 2025 ondersteunde de Vereniging Rembrandt een bijzondere aanvraag voor de verwerving van negentien werken van Ger van Elk. Het Kröller-Müller Museum, Museum Boijmans Van Beuningen en het Centraal Museum sloegen de handen ineen om dit ensemble van een van de meest eigenzinnige naoorlogse kunstenaars voor het Nederlandse openbare kunstbezit te behouden. Het Kröller-Müller Museum voegt binnen deze groepsaankoop twaalf werken aan de collectie toe, Museum Boijmans Van Beuningen vijf en het Centraal Museum twee.

De betekenis van de verwerving, via de erven en de Grimm Gallery, schuilt niet alleen in de kwaliteit en de breedte van de geselecteerde werken, maar ook in de gekozen samenwerkingsvorm. De drie musea beschikten ieder al over een deel van Van Elks oeuvre, net als

en grensverleggend

enkele andere kunstinstellingen in Nederland. Door deze groep werken gezamenlijk - en in samenhang met de bestaande collecties - aan te kopen, wordt in één gebaar een veelomvattend beeld van Van Elks kunstenaarschap duurzaam verankerd in de Collectie Nederland. Tegelijkertijd onderstrepen de drie musea met deze aankoop het belang en de potentie van strategische samenwerking bij hedendaagse collectievorming.

Breed palet aan media

Van Elk geldt als een uitzonderlijke kernfiguur binnen de Nederlandse beeldende kunst, met een open en onderzoekende benadering van het kunstenaarschap. Gedurende een loopbaan van ruim vijftig jaar bediende Van Elk zich van een breed palet aan media, waaronder schilderkunst, fotografie, film en video, installaties en

Zaaloverzicht van de tentoonstelling: *Ger van Elk - Therefore Art is Splendid*, GRIMM, New York 2019, met links *Camping Art 2* uit 1968 en rechts het tweedelige fotowerk *Sunset*, *Moonrise*, *Solonge (Une Nuit dans Chalet Suisse)* uit 1990

NIEUWE AANWINST

Negentien werken

Ger van Elk

1967-2007. Diverse materialen

Bijdrage: € 220.564, waarvan € 42.564 uit het Titus Fonds, € 40.000 uit het Robert en Marijcke Willink-de Langen Fonds en € 40.000 uit het Themafonds Naoorlogse en Hedendaagse kunst KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM, OTTERLO / MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN, ROTTERDAM / CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT

Aangekocht in 2025 met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Titus Fonds, haar Robert en Marijcke Willink-de Langen Fonds en haar Themafonds Naoorlogse en Hedendaagse kunst)

**Apparatus
scalas dividens**

Ger van Elk
1969. Installatie,
div. materialen
(maakt geen deel uit
van de aankoop)

textiel. In zijn werk is niet één vastomlijnd programma of een herkenbare vormtaal leidend, maar het grenzeloze denken en handelen van de kunstenaar zelf. Achter de uiterlijke diversiteit van zijn werk schuilt een duidelijke kern: een scherpzinnige en vaak speelse verkenning van de relatie tussen kunst en werkelijkheid, en van de dubbelzinnigheid van taal, beelden en alledaagse objecten in hun onderlinge verbanden. In zijn foto- en diawerken, maar ook in andere media, onderzocht Van Elk met grote consistentie en humor begrippen als waarheid, authenticiteit en originaliteit, en maakte hij zichtbaar hoe betekenis wordt geconstrueerd.

In de geschiedschrijving wordt Van Elk vaak gepositioneerd als conceptueel kunstenaar, maar deze term schiet uiteindelijk tekort om de rijkdom en veelzijdigheid van zijn oeuvre te omvatten. De drie musea verkiezen een lezing waarin zijn werk wordt begrepen vanuit een postmoderne invalshoek, waarin reflectie op de kunstgeschiedenis, ironie en zelfonderzoek centraal staan.

Een sprekend voorbeeld uit Van Elks vroege praktijk is *Apparatus scalas dividens* uit 1969, een installatie die hij realiseerde voor de tentoonstelling *Op losse schroeven: situaties en cryptostructuren* in het Stedelijk Museum Amsterdam. Het werk - waarvan een model sinds 2010 deel uitmaakt van de collectie van het

Camping Art 1

Ger van Elk
1967. Installatie,
div. materialen
KRÖLLER-MÜLLER
MUSEUM, OTTERLO

**Little Man
Behind The Door**

Ger van Elk
1999. Installatie
met 16mm-film en
diaprojectie
KRÖLLER-MÜLLER
MUSEUM, OTTERLO

Stedelijk Museum - fungeerde als zogenaamde 'trapverdelers' op de monumentale centrale trappartij van het museum. In eerste instantie leek het een functionele ingreep gericht op het sturen van bezoekersstromen, maar in feite was het werk, met zijn gewichtig aandoende Latijnse titel, volkomen nutteloos: visueel dubbelzinnig en veel te fragiel geconstrueerd om enige regulerende functie te kunnen vervullen. Bovendien dringt zich de vraag op waarom zo'n ingreep überhaupt gewenst zou zijn. De absurde constructie riep vooral verwarring op en manifesteerde zich, als falend gebruiksobject, uiteindelijk als een kunstwerk dat geen ander doel heeft dan zichzelf.

Kröller-Müller Museum

De gezamenlijke verwerving uit het oeuvre van Ger van Elk bestrijkt meerdere fasen van zijn kunstenaarschap. Uit de afzonderlijke motivaties van de musea blijkt dat zij hun keuzes zorgvuldig hebben afgestemd op het eigen collectieprofiel en op bestaande zwaartepunten binnen hun verzamelingen.

Het grootste en meest diverse deel van de werken is bestemd voor de collectie van het Kröller-Müller Museum, waar Van Elk al stevig is verankerd, mede dankzij eerdere aankopen en schenkingen via galerie Art & Project. De recente selectie van twaalf werken is hier nadrukkelijk gericht op het verdiepen van de collectie en het dichtend van wezenlijke lacunes, met name ten aanzien van het vroege werk uit de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig. Tot de kern van de aankoop behoren de zogeheten 'a-dynamische' werken, waarin Van Elk pleitte voor een kunst die zich onttrekt aan expressie en vormvastheid, zoals de tent-

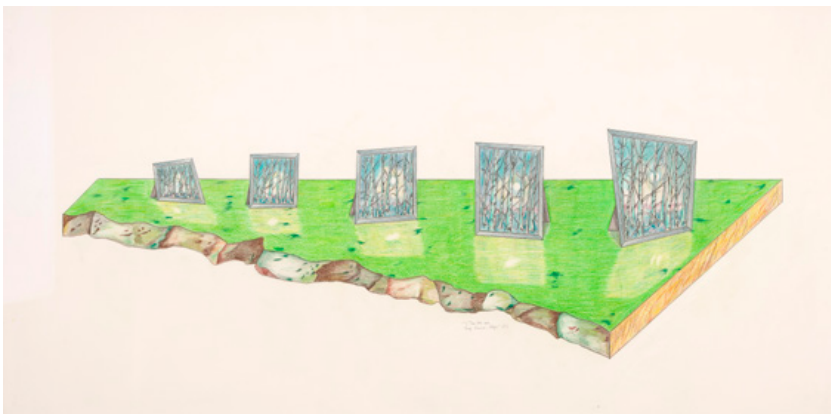
The Symmetry of Diplomacy I

Ger van Elk
1971. Geretoucheerde foto's,
62,5 x 62,5 cm
KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM,
OTTERLO

Het oppompen van de linkervoet door de rechter

Ger van Elk
1969/1999. Installatie met
5-8mm-film overgezet op
16mm-film, geprojecteerd
op een dweil
KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM,
OTTERLO

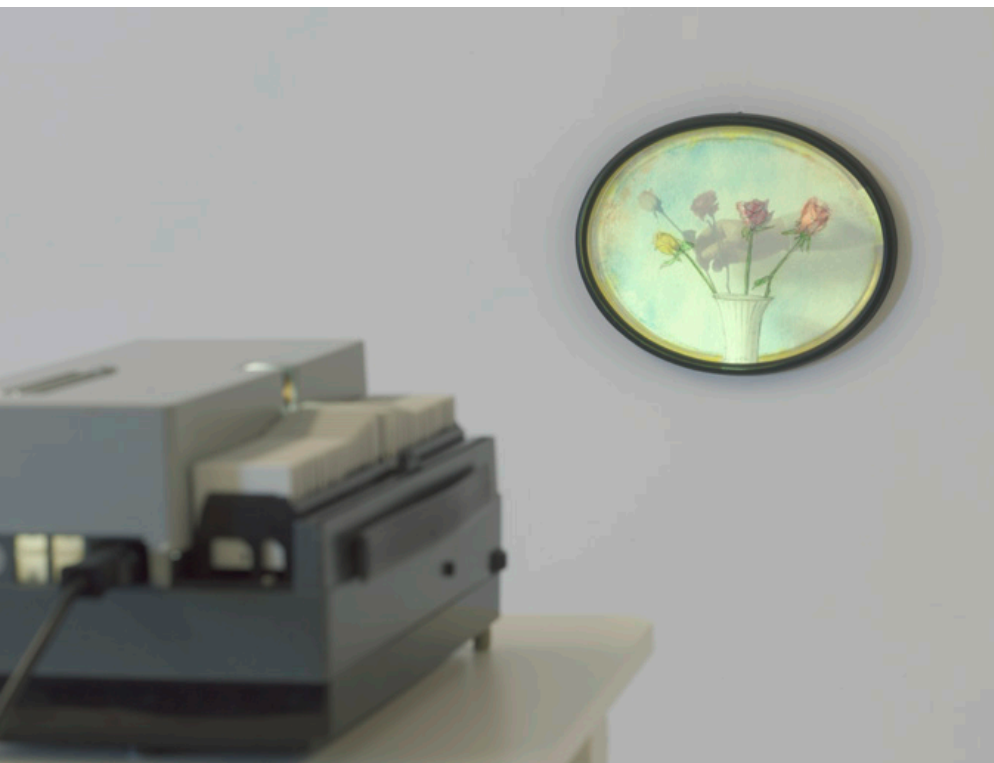
**Study Sunset, Moonrise, Sologne
(Une Nuit dans Chalet Suisse)**

Ger van Elk
1990. Kleurpotlood op papier, twee delen, beide 86 x 184,3 cm (incl. lijst)
MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN, ROTTERDAM

sculpturen *Camping Art 1* (1967) en *Camping Art 2* (1968). Deze werken onderstrepen zijn positie als vernieuwende sleutelfiguur en sluiten binnen de collectie van het Kröller-Müller aan bij het accent op conceptuele kunst en arte povera.

Daarnaast versterken de verwervingen bestaande deelcollecties van het museum. Met name op het terrein van film-, foto- en dia-installaties was het werk van Van Elk tot nu toe relatief beperkt vertegenwoordigd. Film- en fotowerken als *Het oppompen van de linkervoet door de rechter* (1969), *Little Man Behind the Door* (1999) en *The Symmetry of Diplomacy I* (1971) vullen dit domein op overtuigende wijze aan en sluiten inhoudelijk aan bij iconische werken in de collectie van het Kröller-Müller Museum, zoals de dia-installatie *Paul Klee. Um den Fisch, 1926* (1970) en de assemblage *Het soortelijk gewicht van de kunstzinnige verbeelding I* (1972). Met de recente aankoop is nagenoeg het volledige filmische en dia-oeuvre van Van Elk binnen Nederlandse museale collecties ondergebracht, inclusief het reeds sterke ensemble dat zich in de collectie van het Van Abbemuseum bevindt.

**The Rose more Beautiful than
Art, but Difficult, therefore
Art is Splendid**

Ger van Elk
1972. Installatie met diaprojectie over een waterverfschilderij
CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT

Van Elk in Rotterdam en Utrecht

Museum Boijmans Van Beuningen heeft het werk van Ger van Elk door de jaren heen met regelmaat gepresenteerd en verzamelt zijn werk actief sinds 1973. Inmiddels omvat de collectie meer dan dertig werken. Werk op papier is daarin echter slechts beperkt vertegenwoordigd. Precies daar ligt het zwaartepunt van de nieuwe aanwinsten: een groep tekeningen en studies uit de jaren negentig die inzicht biedt in Van Elks sculpturale en ruimtelijke denkproces, waaronder het tweedelige foto- en tekenwerk *Sunset Moonrise Sologne (Une Nuit dans Chalet Suisse)* (1990) en de tekening *Study Pressure Sandwich* (1990). Volgens het museum sluiten deze verwervingen naadloos aan bij ruimtelijke sleutelwerken in de collectie, zoals *Tres qualitates lucis, in modo rustico californiae* (1968-1969), *The Well Polished Floor Sculpture* (1980) en *Green Blood* (1992).

Het Centraal Museum hanteert een 'inter- en transhistorisch verzamel- en presentatiebeleid', waarin kunst uit het verleden expliciet wordt verbonden met meer recente kunst en vormgeving. Vanuit die benadering zijn de nieuwe aanwinsten van Ger van Elk - de dia-installatie *The Rose more Beautiful than Art, but Difficult*,

therefore Art is Splendid (1972) en de beschilderde foto *Lam Gods I/The Lamb of God I* (1987) - opgenomen binnen de collectie Nederlandse schilderkunst van het museum. *The Rose more Beautiful than Art* fungeert daarbij als een speelse beschouwing van het bloemstilleven en kan in de visie van het museum direct worden gerelateerd aan de historische bloemstukken in de collectie, waaronder het vroege stilleven van Roelant Savery. *Lam Gods I* sluit op het eerste gezicht aan bij de traditie van de religieuze schilderkunst, maar het Centraal Museum verbindt dit beladen motief uit de Europese schilderkunst bewust juist met de Nederlandse postmoderne schilderkunst - een domein waarin het museum met kunstenaars als Rob Scholte en René Daniëls een zwaartepunt heeft.

Een stevige basis

Met de gezamenlijke verwerving en de overdracht van de archieven van Ger van Elk en Art & Project aan het Rijksinstituut voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag is inmiddels zowel zijn oeuvre als de bijbehorende documentatie blijvend en op een goed doordachte manier binnen Nederland ondergebracht. Daarmee is hopelijk een stevige basis gecreëerd voor toekomstig onderzoek, presentatie en verdere interpretatie van het werk van deze tot op de dag van vandaag toonaangevende Nederlandse kunstenaar. ↘

Jan van Adrichem is emeritus hoogleraar moderne en eigentijdse kunst aan de Universiteit Utrecht en oud-adviseur van de Vereniging Rembrandt

The Lamb of God I

Ger van Elk
1987. Beschilderde foto
CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT

Nog even geduld...

Volgend jaar zullen Museum Boijmans Van Beuningen en het Centraal Museum werken van Ger van Elk uit deze groep tonen. Het Kröller-Müller Museum bereidt een grote overzichtstentoonstelling over Ger van Elk voor. Die zal over enkele jaren te zien zijn, na de uitbreiding van het gebouw.

Study Pressure Sandwich

Ger van Elk
1990. Kleurpotlood op papier, 99,6 x 188,6 cm
(incl. lijst)
MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN, ROTTERDAM

